

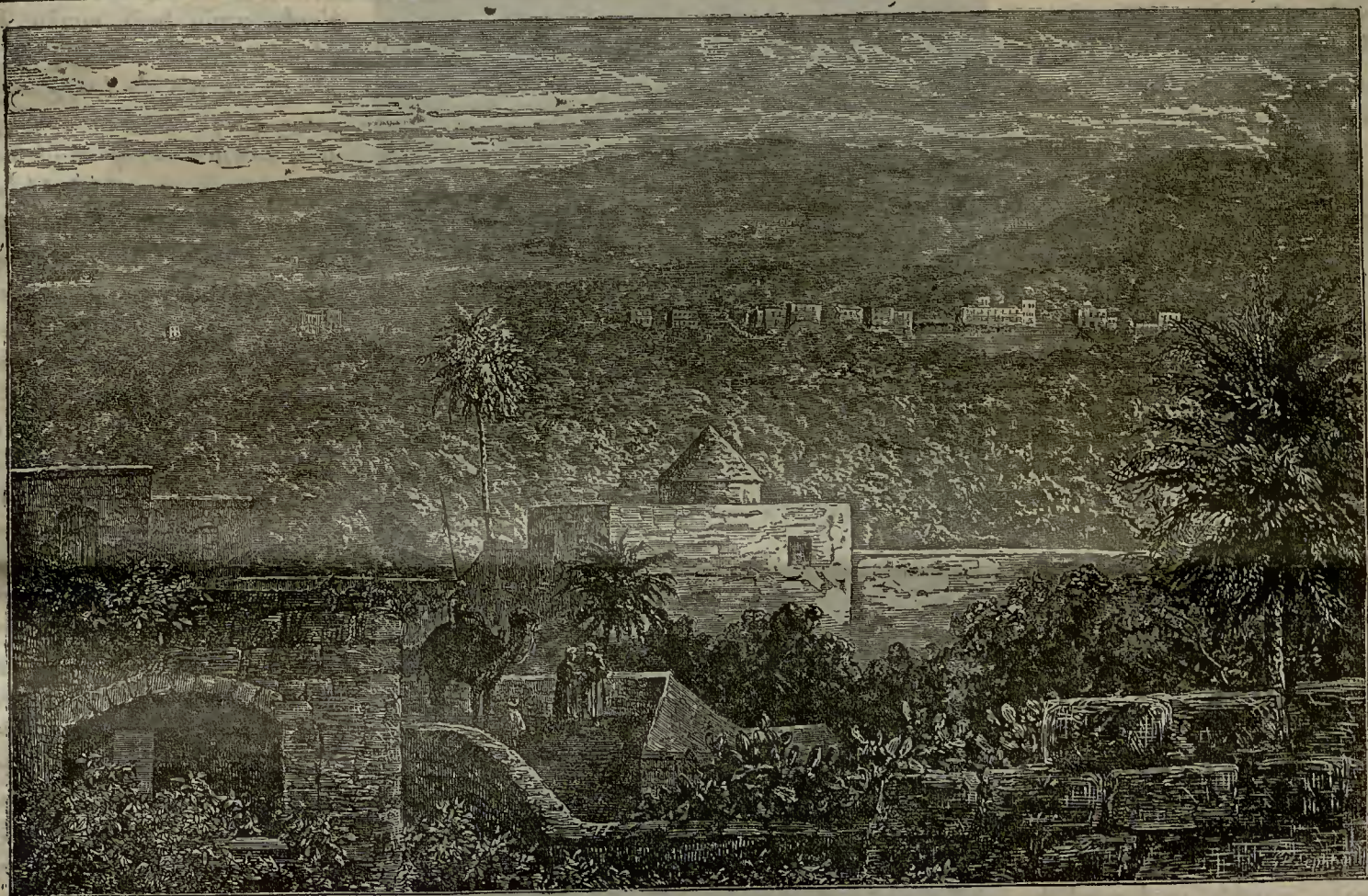

“ԹՈՂ ՏՈՒՆԻՔ ՄԱՆԻ ՏՂՈՅԸ ՈՐ ԻՆՅԻ ԳԱՆ.” ԴՈՒԿ. ԺԸ. 16.

ՀԱՏՈՐ ԻԷ.

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ, ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 1, 1898

ԹԻԻ 10

Այս պատկերը կը ներկայացնէ Եւֆրատի մօտ նարինջի պարտէզ մը: Եւֆրատի կողմն են Սարօնի դաշտերը, աւելի հեռին կը տեսնուին Եփրատի լեռները:

ԵՐԻՏԱՍԱՐԻՈՒԹԵԱՆԻ ՅՈՂԸ

Մեր առաջին խորհուրդը սա պէտք է ըլլայ թէ արդեօք մեր կենաց առաւօտը ցօղի պէս թափմ է: Երբ ցօղին վրայ կը նայինք՝ առաջին անգամ մեր աչքին կը զարնէ անոր թափանցկութիւնը: Չեւթ ձգեցէք հողիի այդ թափանցկութիւնը, այդպիսի մաքուր վափաքներ և դիտաւորութիւններ, և այն ատեն վստահ եղէք որ ձեր կեանքը ցօղին թարմութիւնը պիտի ու-

նենայ: Սրբին մէջ փայլող ցօղէն աւելի գեղեցիկ ի՞նչ կայ: Բայց անոր գեղեցկութիւնն ամբողջ է իր մաքրութիւնը որ վերէն իր վրայ իյնող լոյսը այնչափ գեղեցիկ կերպով կ'անդրադարձէ:

Հողիի այս մաքրութիւնը և գեղեցկութիւնը ի՞նչպէս կրնանք ունենալ: Գարձեալ ցօղի կաթիլին վրայ նայեցէք եւ հարցուցէք թէ ուրկէ՞ եկաւ իր դոհարինման փայլը: Սրբին գործն է: Սրբին էր որ ցեխոտ առուէ մը կամ հոտած լիճէ մը առաւ ջուրը և յտակ և մաքուր ըրաւ զայն: Ուստի արեւն է որ կը փայլի անոր մէջ և անոր վրայ, և ադամանդի պէս շողով կու տայ անոր: Արդ, Բրիտանոս արդա-

րութեան Արեւն է: Ձեզ վեր կը քաշէ բոլոր ցած և անարժան բաներէն, ճիշտ ինչպէս տաք արեւը շողին մթին լճակէն վեր կը քաշէ: Շողին չկրնար դէմ դնել արեւին, դուք կրնաք չթողուլ որ Բրիտանոս ձեզ իրեն քաշէ, բայց այսպէս պիտի ընէք:

Թողէք որ անիկա ձեզ իրը ընէ եւ մաքրէ ու պատրաստէ ձեզ որպէս զի ուրիշ կեանքեր ալ նորոգէք և կենդանացնէք ճիշտ ինչպէս որ ցօղը կը կենդանացնէ եւ թափմ կ'ընէ բոլոր տունները որոնց վրայ կ'իյնայ: Հաճելի է տեսնել թափանցիկ մորթ, վճիտ աչքեր և չնորհալի շարժումներ: Դեռ ատի անձի մը վրայ տեսնուած այս յատկութիւններուն վրայ կը սքան-

չանանք: Բայց արդեօք անոր հոգին ալ մարմնոյն նման թարմ և վճիռ է, կը հարցնենք: Արդարութեան Արեւին եկէք և անոր լոյսին մէջ քաղեցէք— մաքուր կեանքով և թափանցիկ հոգիով, սրբութեան գեղեցկութիւնով, առտուան ցօղին պէս:

Մեր երկրորդ խորհրդածութիւնն է, «Շարունակեցէք ցօղին թարմութիւնը ունենալ»: Ի հարկէ ձեր վրայ արատ պիտի դայ, բայց մի թողուք որ այդ արատը մնայ: Երբ կը տեսնէք որ առանց ուղիւս ըրած էք բան մը որ ձեր հոգին կը մթնցնէ, (թերեւս անմաքուր խորհուրդ մը ունեցաք կամ անձնասիրութիւն մը ըրիք, ինչ որ ըլլայ) անմիջապէս խոստովանեցէք Աստուծոյ և ներում ընդունեցէք:

Բայց բաւական չէ որ արատներէ ազատ մնանք, կամ երբ ազտ ունենանք՝ անմիջապէս լուանք զայն և մաքրուինք: Չենք կրնար երէկուան զօրութիւնովը ապրիլ: Սին առտու իր յատուկ ցօղը ունի: Երէկուան ցօղը յաւիտեան կորսուեցաւ: Կենաց մէջ մեր գլխաւոր նպատակը թող ըլլայ յաւիտեանակեցութեան հասնիլ, եթէ կ'ուզենք որ երիտասարդութեան ցօղը պահենք:

Այս կանոնը կը յարմարի նաեւ կենաց մէջ մեր գլխաւոր զուարճութիւններուն: Վտանգ չկայ անմեղ զուարճութիւններ ունենալուն մէջ որոնց տեղը պիտի բռնեն ուրիշներ տարիներուն հետ: Սնունդ զուարճութիւնները կենաց ճամբուն վրայ ծաղիկներու պէս են: Ասոնք պզտիկ յաւելումներ են կենաց գլխաւոր ուրախութեան վրայ, այնպէս որ երբ ասոնք թաւալին, այն կը մնայ: Բայց եթէ այս զուարճութիւններէն մէկը կամ ոմանք մեր կենաց գլխաւոր երջանկութիւնը կը կազմեն, երբ ասոնք ամէնն ալ հիշնան և իրենց համը կորսնցնեն, ի՞նչ պիտի ըլլայ մեր երջանկութիւնը: Կենաց գլխաւոր ուրախութիւնը այնպիսի ուրախութիւն մը ըլլալու է, որ երկար ժամանակ տեւէ և թարմութիւնը պահէ մինչեւ մեր մահուան օրը, և երբ մեռնենքէն յարութիւն առնենք, մեղ գիմաւորէ: Յայտնի է որ այսպէս կ'ըլլայ եթէ մեր երջանկութիւնը Աստուծոյ և իր սիրոյն մէջ կը գտնենք:

ՃԻՐԱԼՏԱՅԻ ԱՇՏԱՐԱԿԸ

Այս գեղեցիկ և երեւելի աշտարակը Սպանիոյ Սէվիլ քաղաքին մեծ մայր եկեղեցւոյն գլխաւոր աշտարակն է: 1196ին Մաւրիտանայիք շինեցին զայն իբրեւ Սէվիլի մզկիթին միմարէն, և 250 ոտք բարձր էր: 1868ին այս աշտարակին վրայ յաւելցուցին շքեղ զանգակատուն մը որուն վրայ կայ Հաւատքը ներկայացնող պղնձէ արձան մը: Այս կերպով աշտարակը 100 ոտք աւելի բարձրացաւ, ուստի հիմա անոր բարձրութիւնը 350 ոտք է, այսինքն՝ 100 մետր:

Յիշեալ մայր եկեղեցին Սպանիոյ ամենամեծ և ամենաշքեղ մայր եկեղեցիներէն մին է, ուր դրուած է աշխարհիս ամենէն մեծ երգչհոգններէն մէկը: Անոր մօտը կայ 18,000 հատոր պարունակող գրատուն մը: Այս գիրքերը այդ քաղաքին ընծայեց Գրիստափոր Գոյումպոսի որդին:

ՕՐՈՐՈՒՆԵԼՈՎ ՔՆԱՅՈՂ ԾԵՐՈՒԿԸ

Քարոյինայի լեռներուն վրայ շրջիկ գրածախ մը հետեւեալ դէպքը կը պատմէ: Խրիկուն մը որոտումի և անձրեւի բռնուելով ծառի կոճղերով շինուած խրճիթի մը մէջ ա-

պաստանեցաւ: Ներսը այնչափ մութ էր որ առաջին անգամ կարծեց թէ հոն մարդ չէր բնակեր: Բայց ետքը լսեց մեղմ ձայն մը, որ կ'երեւէր թէ տղի մը օրօր կ'ըսէր: Ներս մտնելը մէկը չիմացաւ, քանզի փոթորիկը սաստիկ կը գոռար, ուստի դրան մօտ ծառի կոճղէ կոշտ աթոռի մը վրայ նշտաւ և մտիկ ըրաւ: Կամաց կամաց աչքը մութին վարժուելով սենեակին միւս ծայրի առարկաները կրցաւ որոշել: Վառարանին մարդը կրակը վայրկեան մը բոց մը հանելով, անոր լոյսովը տեսաւ տղայ մը որ փայտէ խ-

շոր օրորոցի մը վրայ ծռած կ'օրէր զայն, նոյն ատեն երգելով, իբր թէ մանկիկ մը կը քնացնէր: Քիչ մը ետքը տղան օրելը դադարեցուց և օրորոցին վրայ աւելի ծռելով մեղմ ձայնով մը ըսաւ, «Ի՞նչ ծերուկ մեծ հայրս, խեղճ ծերուկ մեծ հայրս»: Ետքը յոգնած՝ գետի նը իյնալով սկսաւ քնանալ:

Գրածախը զարմանքէն խոր լռութեան մէջ նստած մնաց քիչ մը ատեն, բայց վերջապէս ելաւ և ներս գնաց առանց քով: Առանց պատուհանի պատերուն ճեղքուածքներէն ներս կու գային կայծակի լոյսեր և երբեմն կը լուսաւորէին սենեակը: Օրորոցին քով կայնելով տեսաւ որ մէջը կրծկուած պառկած էր ծեր մարդ մը, որուն ճերմակ մազերը դեղնած երեսին բոլորտիքը վրուռած էին: Օտարականը ձեռքովը դպաւ անոր, բայց տեսաւ որ մարմինը պաղած էր: Այս էր «մանկիկը», որ օրորուելով իր վերջին քունը քնացեր էր: Գրածախը, մեղքնալով յոգնած տղան, չարթնցուց զանի և երկար ժամանակ կայնած կամ ծունկի վրայ մնաց մեռեալին և քնացողին մէջտեղ, Աստուծոյ խնդրելով որ օրհնէ ծնողասէր պատանին որ այնչափ գորովանօք և լաւ կերպով պարտքը կատարեց: Գիշերուան մէջ երբ տղան միւս կողմը դարձաւ, այն ատեն արթնցուց զանի:

Գրածախը զանկա հարցափորձելով իմացաւ որ տղան և իր մեծ հայրը միայն մնացեր էին այդ խրճիթին ընտանիքէն: Փայտ կտրելով կամ մօտակայ ջաղացքի մը մէջ աշխատելով տղան իրենց երկուքին ապրուստը կը հոգար: Ծերուկը ոչ թէ միայն մարմ-

նով տկար էր, այլ միտքով ալ, և Մարկոս այդ օրը փոթորիկը դեռ չսկսած տուն վազեր էր, քանզի գիտէր թէ մեծ հայրը կայծակէ կը վախնար: Ընթրիքէն ետքը ծեր «մանկիկը» հինցած օրորոցը տեսեր էր սենեակին անկիւնը և միտքը դրեր էր որ Մարկոս զինքը օրելով քնացնէ: Անոնք որ իրօք վիշտ կրած են, կրնան հասկնալ ազնիւ պատանիին զգացումը երբ իմացաւ թէ «խեղճ ծերուկ» մեծ հայրը այլ եւս պիտի չարթննար:

Պատմութիւնը կիսկատար է, բայց կրնանք վստահ ըլլալ թէ քրիստոնեայ օտարականը, եթէ յուզարկաւորութեան պաշտօնին ներկայ չգտնուեցաւ, իր խրատը և օգնութիւնը տուաւ այնպիսի ժամու մը երբ լեռնէրուն վրայի այդ որբը իր վերջին ազգականը թաղեց:

ԵՐԱՆՏԱԳԻՏ ՅԱՆՍԱՐԵԿՆԵՐԸ

Ամերիկայի իլինոյի նահանգէն պարօն մը հետեւեալ գեղեցիկ պատմութիւնը կ'ընէ թռչուններու վրայ:

Գրած ատենա կը նայիմ պատուհանիս մօտը եղող ցախսարեկի (չալը պիւլպիւլիւ) բոյնի մը վրայ: Երեք տարի առաջ անկիւն մը քանի մը դամ գարկի, հոն զոյգ մը ցախսարեկներ բոյն շինեցին: Այս թռչունները շատ անգամ դրասներեակս կու գան և կ'երգեն: Մէկը, մինչ ես գրելու զբաղած կ'ըլլամ, գրասեղանիս վրայ կը կայնի իբր թէ ըսելով, «Ինծի փառ պիտի չհասցնես», մենք բարեկամ ենք»:

Ասկէ քանի մը տարի առաջ գրասենեակէս տուն երթալու ճամբուն վրայ չորցած ծառի մը կոճղին մէջ կը բնակէին ցախսարեկի ընտանիք մը, որոնց հետ շատ մտերմացայ: Օր մը երբ արտօրնօք անկէ կ'անցնէի, լսեցի որ հայր և մայր թռչունները վախի և բարկութեան ճիչեր կը հանէին: Երբ ծառէն անցայ, անոնցմէ մէկը ետեւէս գալով իր մասնաւոր շարժումներով և ճիչերով զիս ետ դառնալու կը ստիպէր: Բոյնին նայեցայ և տեսայ որ ձագերը հանգիստ էին, ծառին ճիւղերը աչքէ անցուցի, բայց հոն անոնց թշնամի չտեսայ, ուստի դարձեալ ճամբաս շարունակել սկսայ: Այն ատեն երկու մեծ թռչուններն ալ ետեւէս եկան դարձեալ ճիչերով

և երբ քանի մը մեթր հեռացած էի, առջեւս թռան, քիչ մը պտտեցան օդին մէջ, ետքը ետ դարձան դէպի ծառ: Անոնցմէ մէկը դարձեալ ինծի եկաւ թռչտելով և ճռուողելով և ինծմէ սուրալով դէպի ծառին տակ գետինը թռաւ: Հոն նայելով տեսայ որ բոժոժաւոր օձ մը պառկեր էր յարձակելու պատրաստ: Փայտ մը գտայ և սպաննեցի օձը, մինչդեռ ցախսարեկները վերը ծառին վրայ կայնած կը դիտէին: Օձը սպաննելէս ետքը թռչունները իրենց ճիչերը ուրախ եղանակի մը փոխեցին, իբր թէ «Շնորհակալ ենք» ըսել կ'ուզէին:

ՄԻՆՈՒՒ ՓԱՐՈՍԸ

Ծովը մեծ ճամբայ մըն է: Ծովէն չէ որ նաւաստիները կը վախճան մինչեւ իսկ փոթորիկի ատեն, այլ ծովեղերքի ժայռերէն և մանաւանդ ծովեղերքին քով ջուրին երեսին մօտ գտնուող ժայռերէն: Աշխարհիս մէջ շրջողուն լոյսերով հազարաւոր փարոսներ կան բարձր ժայռերու վրայ: Ոմանց լոյսերը հանդարտ կը կենան, ուրիշներ միշտ կը դառնան, ոմանք գունաւոր են եւ ոմանք ճերմակ: Ամէն ալ նաւերը վտանգէ զգուշացնելու համար կանգնուած են: Փարոսներէն շատերը ջուրէն վեր բարձր ժայռերու վրայ շինուած են, բայց ո-

մանք հաստատուած են ծովուն մէջ ծածկուած ժայռերու վրայ, որ միայն մակընթացութեան ատեն կը տեսնուին երբ ջուրերը կը քաշուին: Այս տեսակ փարոսները, մասնաւոր ճարտարութիւն ունեցող մեքենագործներու ձեռքով մեծ դժուարութեամբ և շատ մեծ ծախքով շինուած են: Բայց միւսներէն աւելի ասոնք են որ շատ կեանքեր և ստացուածք աղաւտելու միջոց եղած են:

Այս պատկերը կը ցուցնէ Պոթլընի մօտ Մինոթի փարոսը փոթորիկի ատեն: 1848ին փարոս մը շինուեցաւ այս ջուրին մէջ թաղուած ժայռին վրայ, բայց

1851ին սարսափելի փոթորիկի մը ատեն կործանեցաւ: 1855ին ուրիշ մը, շատ աւելի զօրաւոր, շինուիլ սկսաւ և 1860ին ընցաւ, և անկէ ի վեր հաստատուն կը մնայ: Փարոսը, որ 88 ոտք բարձր է, 3 ոտք տրամագիծ ունեցող խարիսխի մը վրայ կը կանգնի: Ամէն գիշեր, իրիկուընէ մինչեւ առաւօտ, զօրաւոր լոյս մը կը վառի հոն և այսպէս ապահովութիւն է հազարաւոր նաւերու և բիւրաւոր կեանքերու որ ամէն տարի այդ ժայռերուն վտանգներուն կ'ենթարկուին:

ԵՐՈՒԱՆԴԻՆ ԸՆԾԱՆ

«Ելիր, Երուանդ, ելիր, անկողնէ ելլելու զանգակը զարնուեցաւ» փոքրիկ տղան միւս կողմին վրայ դարձաւ և վերմակին մէջ փաթթութեամբ խողակի մը նման եղաւ, և չեղաւ: Ետքը սպասուհին եկաւ զանիկա

կանչելու, «Պէտք է որ անկողնէդ ելլես, Պարօն Երուանդ, եթէ ոչ մօրդ պիտի ըսեմ»։ Այս սպառնալիքը մեր պղտիկ ծոյլ տղին թարթիչը անգամ չշարժեց։ Հիմա ալ մօրը ձայնն է որ կ'ըսէ, «Ելիր, տղաս, մէկը քեզի ընծայ մը բերեր է»։ «Ընծայ մը», գոչեց Երուանդ, տախտակամածին վրայ ցատկելով, «Ի՞նչ է»։ «Մինչեւ որ չհագուիս, պիտի չըսեմ», ըսաւ մայրը, «բայց խոշոր, կապոյտ և փայլուն բան մըն է և 12 կտոր ունի»։ «Պրդեօք Ի՞նչ կրնայ ըլլալ», կը մրմռար տղան, կայծակի արագութեամբ հագուելով։ «Մայր, ո՞ր է ընծաս», հարցուց։ Մայրը անոր նայելով ժպտեցաւ, քանզի գուլպային

